

Παρέμβαση Κώστα Σημίτη

07.07.1995

Όταν ιδρύθηκε το ΠΑΣΟΚ, τα άμεσα προβλήματα της ελληνικής κοινωνίας ήταν η λειτουργία της κοινοβουλευτικής δημοκρατίας και η ίση μεταχείριση των πολιτών. Σήμερα, τα κύρια θέματα των πολιτικών αναμετρήσεων είναι διαφορετικά. Προκύπτουν από τη διεθνοποίηση των οικονομικών συναλλαγών, την ένταξη στην Ευρωπαϊκή Ένωση, τις νέες διεθνείς σχέσεις και την ανάγκη επαναπροσδιορισμού του ρόλου του κοινωνικού κράτους. Τα νέα προβλήματα, οι νέες κοινωνικές συνθήκες, απαιτούν νέες οργανωτικές μορφές. Το ΠΑΣΟΚ είναι όμως συνδεδεμένο με παραδοσιακές πρακτικές, το συγκεντρωτισμό, το κομματικό μέλος οπαδό και όχι ενεργό πολίτη, την άρνηση του προγραμματισμού και της ειδικής γνώσης, την ξύλινη γλώσσα. Η Συνδιάσκεψη έχει σκοπό να δημιουργήσει ένα νέο ΠΑΣΟΚ, σύγχρονο, δημοκρατικό, με συλλογικές λειτουργίες και κοινωνική ευθύνη. Ένα ΠΑΣΟΚ που μπορεί να εφαρμόσει στη σημερινή εποχή τις αξίες του σοσιαλισμού.

Η Συνδιάσκεψη αντιμετωπίστηκε όμως στο ΠΑΣΟΚ από δύο διαφορετικές σκοπιές, με δύο διαφορετικές αντιλήψεις.

Κατά την πρώτη, το ΠΑΣΟΚ δεν συναντά ιδιαίτερο πρόβλημα. Το επιβεβαιώνει η τελευταία εκλογική του επιτυχία και η μέχρι σήμερα κυβερνητική πορεία. Τα προβλήματα προέρχονται από άκαιρες προσωπικές επιδιώξεις. Στη Συνδιάσκεψη θα πρέπει να εξετάσουμε το οργανωτικό μας σχήμα ώστε να το προσαρμόσουμε στις νέες εξελίξεις, αλλά θα πρέπει όμως προπαντός να επιβεβαιώσουμε την πολιτική μας γραμμή και τις μέχρι σήμερα πρακτικές. Η Συνδιάσκεψη θα πρέπει να είναι μιά Συνδιάσκεψη επιβεβαίωσης.

Κατά τη δεύτερη άποψη, που είναι και δικιά μου άποψη, το ΠΑΣΟΚ συναντά έντονα προβλήματα. Η οργανωτική του μορφή και η πολιτική του δεν έχει προσαρμοστεί στις εξελίξεις. Χάνει απήχηση, κύρος, πειθώ. Η Συνδιάσκεψη θα πρέπει να είναι εκκίνηση αναδιοργάνωσης και ανανέωσης. Αποδείξεις για τα προβλήματα που συναντάμε υπάρχουν πολλές.

Οι τοπικές οργανώσεις υπολειτουργούν, τα μέλη δεν προσέρχονται ή αποχωρούν. Στη ζωή του κόμματος δεν συμμετέχουν όσοι είναι ενεργά αναμεμιγμένοι στην παραγωγική διαδικασία, οι ενεργές, δημιουργικές δυνάμεις της κοινωνίας. Αδιαφορούν. Το κόμμα ελάχιστη απήχηση έχει στη νεολαία. Η νεολαία του έχει χάσει την επαφή με το χώρο της και έχει εμπλακεί σε προσωπικές αντιπαράθεσεις.

- Η γενική αμφιβολία για τα κόμματα και την πολιτική έχει άμεση επίδραση στο ΠΑΣΟΚ. Από όσους δηλώνουν, ότι οι επιδιώξεις των κομμάτων δεν τους εκφράζουν, πάρα πολλοί προέρχονται από το ΠΑΣΟΚ.
- Βρισκόμαστε εδώ και καιρό σε αδυναμία να διαμορφώσουμε καινούργιες πολιτικές και ιδέες. Το κόμμα μοιάζει χωρίς φαντασία, μακριά από αναζητήσεις, χωρίς την ανάγκη να διαγράψει νέους στόχους. Οι όποιες προσπάθειες να διαμορφώσουμε προγραμματικές κατευθύνσεις δεν υπήρξαν ιδιαίτερα επιτυχείς. Η κίνηση των ιδεών στη κοινωνία πραγματοποιείται παράλληλα χωρίς διασύνδεση με μάς.
- Τέλος, ο τρόπος λήψης αποφάσεων γίνεται όλο και πίο αδιαφανής. Έχουν δημιουργηθεί κυκλώματα παράλληλα προς τα όργανα, υπάρχουν ερωτηματικά, αν όσοι παίζουν ρόλο στη διαμόρφωση της πολιτικής μας έχουν την απαραίτητη νομιμοποίηση.

Χρειάζεται λοιπόν αντί να εκδηλώσουμε την αυτοϊκανοποίησή μας, να επιδιώξουμε στη Συνδιάσκεψη την ανανέωση του κόμματος.

Οι παραπάνω δύο διαφορετικές αντιλήψεις καθορίζουν και τη στάση απέναντι στο ερώτημα, ποιά έπρεπε να είναι η αναγκαία προετοιμασία και αν έγινε η αναγκαία προετοιμασία για τη Συνδιάσκεψη.

Η πρώτη άποψη αντιλαμβανόταν την πορεία προς τη Συνδιάσκεψη ως μία τυποποιημένη διαδικασία όμοια με εκείνη που πολλές φορές έχει ακολουθηθεί, συνεδριάσεις και αποφάσεις οργάνων σύμφωνα με ένα χρονοδιάγραμμα ώστε να ολοκληρωθεί η διαδικασία. Ο στόχος της προετοιμασίας ήταν κυρίαρχα διαδικαστικός. Να γίνει η Συνδιάσκεψη. Το αποτέλεσμα της ίδιας της Συνδιάσκεψης περιήλθε σε δεύτερη μοίρα. Οποιο αποτέλεσμα νομιμοποιείται από τη διαδικασία.

Η προετοιμασία ακολούθησε, δυστυχώς, αυτή τη πορεία. Είχε τον χαρακτήρα οργανωτικής γυμναστικής.

Εμείς αντιλαμβανόμασταν την προετοιμασία της Συνδιάσκεψης ως μία διαδικασία, που θα επέτρεπε να αντιμετωπίσουμε τα προβλήματα στην ουσία τους. Η διαδικασία θα έπρεπε να οδηγήσει σε εκτεταμένη συζήτηση ανάμεσα στα μέλη και όσους ψηφίζουν το κόμμα αλλά δεν συμμετέχουν στη ζωή του, ανάμεσα στις οργανώσεις σε οριζόντιο επίπεδο για να αναδειχθούν προβλήματα και να ανταλλάγουν εμπειρίες. Όταν συζητούν μόνο εκείνοι που κρατούν κλειστές τις Τ.Ο. για το άνοιγμα της οργάνωσης, όταν συζητά το κόμμα ερήμην των κοινωνικών κινημάτων για τα κοινωνικά κινήματα, όταν συζητάμε για θεματικές οργανώσεις χωρίς να απευθυνθούμε σ' αυτούς που επεδίωξαν να δημιουργήσουν θεματικές οργανώσεις, τότε το αποτέλεσμα είναι μάλλον βέβαιο. Η κατάσταση θα μείνει όπως είναι. Η Κ.Ε. θα έπρεπε να συνέλθει πριν τη Συνδιάσκεψη και να

αφιερώσει μία συνεδρίαση στον τρόπο λειτουργίας και οργάνωσης των δυνάμεών της. Τίποτα από αυτά δεν έγινε. Σε μία Συνδιάσκεψη, η οποία αναζητά νέους τρόπους οργάνωσης, η αναζήτηση λύσεων είναι κεντρικό στοιχείο, η διαδικασία προβληματισμού λύνει προβλήματα, η διεύρυνση της επικοινωνίας συνεισφέρει στις λύσεις. Η πορεία προς το στόχο, το ταξίδι δίνει τις αναγκαίες εμπειρίες. Ο τρόπος με τον οποίο συνέρχεται η σημερινή Συνδιάσκεψη είναι πιστοποίηση αδυναμίας. Δεν πετύχαμε γιατί αντί να εκπαιδεύσουμε τα μέλη μας να προβληματιστούν, τους μνηύσαμε ότι μπορεί να είναι αδιάφορα, αντί να δώσουμε έναυσμα στην αναζήτηση την υποβιάσαμε εξ αρχής, αντί να επισημάνουμε την ανάγκη για μία δημιουργική διαδικασία, ωθήσαμε στην τυποποιημένη και παραδοσιακή συμπεριφορά.

Η αιτία; Κύριο ζητούμενο της Συνδιάσκεψης αποτέλεσε η διατήρηση των εσωκομματικών ισορροπιών. Το ζητούμενο όμως ήταν διαφορετικό. Ήταν η ανάδειξη των προβλημάτων που αντιμετωπίζουμε, η ανάπτυξη ενός σοβαρού, διαλόγου προκειμένου να τα ξεπεράσουμε και η καθιέρωση ενός νέου μοντέλου κομματικής λειτουργίας που θα εξασφαλίσει τη διασύνδεση του ΠΑΣΟΚ με τις ζωντανές δυνάμεις της κοινωνίας.

Μπορούμε ακόμη τώρα να διορθώσουμε τα πράγματα. Να δούμε τη Συνδιάσκεψη ως απαρχή ενός διαλόγου. Να δούμε το εισηγητικό πλαίσιο της Κ.Ε. ως μία πρόταση, η οποία θα είναι αφετηρία για περαιτέρω αναζήτηση. Να εργαστούμε για την εξειδίκευση και εφαρμογή των κατευθύνσεων σε τρόπο ώστε να προχωρήσουμε στην ανανέωση στην πράξη. Η ανανέωση και ο εκσυγχρονισμός του κόμματος πρέπει να γίνει για μάς μία διαρκής διαδικασία. Αυτή θα πρέπει να είναι η απάντησή μας στη στατική αντίληψη διαδικασιών που πραγματοποιούνται για την επιβεβαίωση του υπάρχοντος.

Στο διάλογο αυτό θα πρέπει να προσέξουμε έξι κεντρικά σημεία για την ανασυγκρότηση του ΠΑΣΟΚ.

1. **Η Σύνδεση του Κόμματος με την Κοινωνία.** Ο ενεργός πολίτης, ο πολίτης που επιδιώκει συμμετοχή και ευθύνη, που συναισθάνεται τα κοινωνικά προβλήματα και θέλει την αντιμετώπισή τους δεν συμμετέχει στην οργάνωση, έχει αποστασιοποιηθεί. Πρέπει να τον εντάξουμε στην προσπάθειά μας. Οι σημερινές, προσανατολισμένες στη νομή της εξουσίας, κομματικές οργανώσεις πρέπει να μετατραπούν σε οργανώσεις πολιτών συνδεδεμένες με την κοινωνία. Οι θεματικές οργανώσεις, οργανώσεις ειδικών στόχων (επιστημονικών, τοπικών, πολιτιστικών, οικολογικών κ.λ.π) και η σύνδεση με οργανώσεις και κινήματα που δραστηριοποιούνται για κοινωνικά προβλήματα είναι βήματα σ' αυτή την κατεύθυνση.
2. **Η επεξεργασία της πολιτικής μας.** Η αναντιστοιχία προγραμμάτων και πολιτικής είναι συνέπεια του ότι τα λεγόμενα προγράμματα μας δεν πέρασαν από το κόσκινο μιάς συνολικής επεξεργασίας, στην οποία συμμετέχουν, πέρα από τους άμεσα εμπλεκόμενους στο πρόβλημα, και εκείνοι που μπορούν να αναδείξουν και άλλα σημεία ιδιαίτερης σημασίας όπως το οικονομικό κόστος ή τις διεθνείς υποχρεώσεις. Οι θέσεις μας είναι κατά κανόνα αποτέλεσμα προτάσεων των αμέσως ενδιαφερομένων και έχουν κριτήριο τα στενά τους συμφέροντα. Σήμερα κάθε πολιτική είναι δυνατή γιατί δεν υπάρχει νομιμοποιημένη από όργανα πολιτική. Η λύση είναι μιά άλλη λειτουργία, οργάνωση και ρόλος της Κ.Ε. Η εισήγηση προτείνει τη σύμπτυξη και τον επαναπροσδιορισμό λειτουργίας των Τομέων Πολιτικής δράσης. Η σύμπτυξη και ο επαναπροσδιορισμός πρέπει να οδηγήσουν σε μιά διαφορετική λειτουργία της Κ.Ε.
3. **Η ποιότητα των στελεχών μας.** Κανένα κοινωνικό σύστημα ή υποσύστημα-κόμμα δεν μπορεί να επιβιώσει στο χρόνο χωρίς μέριμνα αναπαραγωγής του στελεχιακού του δυναμικού. Η σχολή στελεχών, η επιμόρφωση, οι ανοιχτές συζητήσεις, η αξιολόγηση της προσπάθειας των όσων έχουν θέσεις ευθύνης πρέπει να γίνουν πράξη. Σήμερα όλοι θέλουν να αναλάβουν ευθύνες. Πολλοί έχουν τεχνοκρατική επάρκεια. Λίγοι όμως έχουν πολιτική, διευθυντική και ανθρώπινη επάρκεια.
4. **Η Λειτουργία της Κοινοβουλευτικής Ομάδας.** Η αντίληψη του συγκεντρωτισμού διαπνέει σήμερα την όλη οργάνωση της Κ.Ο. Το αποτέλεσμα είναι να μη διαβουλεύεται και να μην επεξεργάζεται πολιτική παρά σε περιορισμένο βαθμό. Χρειάζονται άλλοι κανόνες. Τον καθοριστικό λόγο στην όλη οργάνωση και λειτουργία της Κ.Ο οφείλει να έχει το Προεδρείο, που η ίδια εκλέγει. Η εισήγηση αναφέρεται πολύ γενικά στο ρόλο της Κ.Ο. Πρέπει να τον δούμε πιό λεπτομερειακά.
5. **Η Περιφερειακή διάσταση.** Οι τομείς της Κ.Ε. αποδείχτηκαν ως τα κατ'εξοχήν όργανα συγκεντρωτικών λειτουργιών. Η εικόνα τους είναι η εικόνα ενός επιλεγμένου από την πλειοψηφία του Ε.Γ. εκτελεστικού μηχανισμού. Οι τομείς της Κ.Ε. θα πρέπει να ανασυγκροτηθούν με βάση τις αρχές της περιφερειακής αποκέντρωσης και της οριζόντιας διασύνδεσης των περιφερειακών οργανώσεων. Η ζωή έχει δημιουργήσει, ανεξάρτητα από το αθηναϊκό κέντρο, δίκτυα οικονομικά, πολιτιστικά, κοινωνικά. Είναι εξωπραγματικό να τα αρνούμαστε σε πολιτικό επίπεδο. Η εισήγηση προτείνει περιφερειακά όργανα. Δεν θα πρέπει να σταματήσουμε εκεί.

6. **Το ενιαίο κέντρο άσκησης πολιτικής.** Οι νέες ρυθμίσεις του καταστατικού για το Ε.Γ. δεν βελτίωσαν τη λειτουργία του. Το πρόβλημα του Ε.Γ. δεν είναι οργανωτικό αλλά κατ'εξοχήν πολιτικό. Δεν πρόκειται να λυθεί όσο δεν επικρατήσει η πολιτική βούληση να είναι το αποφασιστικό πολιτικό όργανο, να υπάρχει στενή σύνδεση και συνεργασία μεταξύ Προέδρου και Ε.Γ. και να μην υπάρχουν άλλες παράλληλες και στην πράξη υπέρτερες του Ε.Γ. εξουσίες. Και σήμερα υπάρχουν. Πρέπει να υπάρξει το ενιαίο κέντρο διαμόρφωσης και εφαρμογής πολιτικής. Καμμιά οργανωτική αλλαγή δεν πρόκειται να το εξασφαλίσει. Το ενιαίο κέντρο εξαρτάται από την πίεση που θα ασκήσουμε, το κλίμα που θα δημιουργήσουμε, την πολιτική βούληση που θα έχουμε.

Αιτία της σημερινής δυσλειτουργίας ήταν και είναι ένας συγκεντρωτισμός που οδηγεί σε υπερεξουσίες της κορυφής και στην ελαχιστοποίηση του ρόλου και της συμμετοχής εκείνων που δεν εντάσσονται στην ηγετική ομάδα. Η έκταση που παίρνει η διαδοχολογία είναι αποτέλεσμα αυτού του συγκεντρωτισμού, του αρχηγισμού. Το κύριο και πιο σημαντικό είναι να ξεκαθαρίσουμε τις πολιτικές μας κατευθύνσεις και όχι τα πρόσωπα. Τα πρόσωπα επιλέγονται με βάση πολιτικές. Ο αρχηγισμός στρέφει όμως τη συζήτηση σε λάθος κατεύθυνση. Δημιουργεί ένα κλίμα ματαιότητας πρωτοβουλιών σε σχέση με την πολιτική. Επιβάλλει τη συμμόρφωση. Οδηγεί στην αδιαφορία. Η διαδοχολογία δεν οφείλεται μόνο σε λάθος εκτιμήσεις. Όταν για δεκαετίες η ζωή ενός κόμματος είναι στενά συνδεδεμένη με το πρόσωπο ενός αρχηγού, παρουσιάζεται πρόβλημα όταν είναι ορατό ότι ο αρχηγός δεν μπορεί να συνεχίσει επ' άπειρο το ρόλο του. Το νέο ΠΑΣΟΚ δεν πρέπει να είναι αρχηγικό.

Το ΠΑΣΟΚ θα είναι πλειοψηφικό ρεύμα εξουσίας που θα εγγυάται τη διακυβέρνηση της χώρας, όταν μπορεί να έλξει τους ενεργούς πολίτες, κινητοποιήσει τις παραγωγικές δυνάμεις και αναπτύξει νέες ιδέες. Όταν επιτύχει τη μεταλλαγή του.

Για να επιτύχει τη μεταλλαγή το ΠΑΣΟΚ θα πρέπει:

- Να επιδιώξει τη συμμετοχή της πλειοψηφίας των πολιτών που θέλουν μία δημοκρατική και σοσιαλιστική οργάνωση της κοινωνίας στη δράση του.
- Να συνδεθεί με τα κοινωνικά κινήματα και τους κοινωνικούς φορείς που έχουν κοινές επιδιώξεις.
- Να προωθήσει την κινητικότητα των στελεχών και ιδεών, την αξιοκρατία, την ελαστικότητα μορφών οργάνωσης και δράσης.
- Να κατοχυρώσει τη δημοκρατία στην οργάνωσή του και την ανεμπόδιστη λειτουργία των οργάνων του σύμφωνα με τους κανόνες του καταστατικού.

Υπάρχει σήμερα διαδεδομένη η αμφιβολία για τις δυνατότητες του κόμματος. Τα μέλη θεωρούν αβέβαιο αν θα μπορέσουμε να έχουμε μελλοντικά καθοριστική παρουσία στις εξελίξεις της ελληνικής κοινωνίας. Το ΠΑΣΟΚ είναι όμως ακόμη το μόνο κόμμα που έχει τις κοινωνικές και πολιτικές προϋποθέσεις να καθοδηγήσει τη χώρα κατά τη σημερινή μεταβατική περίοδο ένταξης στη διεθνή κοινωνία. Είναι ακόμη το μόνο κόμμα που έχει την ιδεολογία, τη δημοκρατική και κοινωνική ευαισθησία για να καθορίσει κατευθύνσεις που θα εξασφαλίζουν μία πιο ανθρώπινη κοινωνία. Για να πετύχουμε πρέπει να αλλάξουμε όμως τις πελατειακές νοοτροπίες, το συγκεντρωτισμό, τις συντηρητικές πρακτικές. Να δούμε ρεαλιστικά το περιβάλλον, τις δυνατότητες και τις αδυναμίες μας. Να συναισθανθούμε την κοινωνική μας ευθύνη, το χρέος μας να αλλάξουμε τις λειτουργίες της κοινωνίας, να αρνηθούμε τη διαχείριση για όφελός μας, τη νομή της εξουσίας. Επίκεντρο της πολιτικής μας πρέπει να είναι τα ευρύτερα κοινωνικά συμφέροντα, η ισχυρή Ελλάδα, η προώθηση της δημοκρατίας, της κοινωνικής δικαιοσύνης, της βελτίωσης της ποιότητας ζωής χωρίς δισταγμούς και αμφιταλαντεύσεις.

Χρειαζόμαστε μια εθνική αναπτυξιακή, προοδευτική στρατηγική. Στοιχεία της είναι η οικονομική μεταρρύθμιση, η διοικητική αναμόρφωση, μια νέα αντίληψη στις διεθνείς μας σχέσεις και νέοι στόχοι για το κοινωνικό κράτος. Εθνική προοδευτική στρατηγική σημαίνει άλλοι δρόμοι, που μας ανοίγουν περισσότερες δυνατότητες. Στο επίκαιρο ερώτημα της στάσης μας απέναντι στους εταίρους της Ευρωπαϊκής Ένωσης για παράδειγμα η απάντηση δεν είναι ο απομονωτισμός. Η απάντηση είναι η ενεργητική παρουσία με άποψη, η επικοινωνία στην οποία θα επισημαίνουμε τις θέσεις μας και τη συμβολή μας. Πρέπει να γίνουμε συμπρωταγωνιστές με μακροπρόθεσμη στρατηγική. Στο επίκαιρο ερώτημα ποιά πρέπει να είναι η κοινωνική πολιτική, η απάντηση δεν είναι η επάνοδος στο κράτος παροχών και στις συντεχνιακές πολιτικές. Η απάντηση είναι η κοινωνική δικαιοσύνη, η ανακατανομή του εισοδήματος και του πλούτου, η ανάσχεση της περιθωριοποίησης ομάδων και ατόμων με νέες κατευθύνσεις και στόχους των πολιτικών μας, με καταπολέμηση της φοροδιαφυγής, της εκμετάλλευσης του καταναλωτή, με ισότητα στην κοινωνική ασφάλιση με γενικά και όχι ειδικά συστήματα κοινωνικής πρόνοιας.

Κατά την προετοιμασία της Συνδιάσκεψης κυριάρχησε το ερώτημα, αν τα όσα θα αποφασίσουμε μπορούν να εξασφαλίσουν την ενότητα του Κινήματος. Η ενότητα είναι μια λέξη πολύ χρησιμοποιημένη, ιδίως από εκείνους που δυσπιστούν στην άλλη γνώμη, στην ιδιαιτερότητα, στην πρωτοβουλία. Η ενότητα δεν σημαίνει συγκεντρωτισμό, δεν είναι συνώνυμη της ομοιομορφίας, δεν μπορεί να είναι αποτέλεσμα σιωπής. Η ενότητα δεν προκύπτει από στασιμότητα. Προκύπτει αντίθετα από δημιουργική επικοινωνία, διάλογο μεταξύ των διαφορετικών απόψεων, διαδικασίες συμμετοχής, οι οποίες συνθέτουν τις διαφορετικές γνώμες, αποδοχή της διαφορετικότητας. Το ΠΑΣΟΚ δεν μπορεί να είναι λέσχη συζητήσεων. Πρέπει να είναι δημιουργική δύναμη δράσης. Αλλά τόσο η δημιουργικότητα όσο και η δράση προϋποθέτουν απόψεις και συνθέσεις.

Η Ενότητα απαιτεί νέες ιδέες, διαδικασίες οι οποίες δεν περιθωριοποιούν αλλά εντάσσουν, κίνηση. Η εμπειρία από τη ζωή των κομμάτων και των κοινωνικών οργανισμών δείχνει ότι η πορεία φθοράς και διάσπασης αρχίζει όταν αρχίζει και κυριαρχεί η λογική της ομοιομορφίας, των καταναγκασμών, της διατήρησης του υπάρχοντος. Χρέος μας είναι λοιπόν να επιδιώκουμε ένα ζωντανό ΠΑΣΟΚ, ένα ΠΑΣΟΚ συνδεδεμένο με την κοινωνία, ένα ΠΑΣΟΚ ενωμένο μέσα από αναζήτηση, προβληματισμό και δημιουργικότητα.

Θέλω, τέλος, να τονίσω ότι οι αλλαγές που προτείνονται δεν πρόκειται να εξασφαλίσουν μία διαφορετική λειτουργία του Κινήματος χωρίς να αλλάξουν οι πολιτικές συνθήκες που οδήγησαν στη σημερινή κατάσταση. Η μέχρι σήμερα λειτουργία του ΠΑΣΟΚ ακολούθησε στην πράξη το πρότυπο του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού. Στηρίζεται στην απόλυτη σχεδόν εξουσία της ηγεσίας το μή αμφισβητούμενο δικαίωμά της να παίρνει τις κρίσιμες αποφάσεις εν ονόματι της ενότητας, της αποτελεσματικότητας και της ιδεολογικής καθαρότητας. Το πρότυπο αυτό λειτουργεί πιά αρνητικά. Σε μία κοινωνία της οποίας το κυρίαρχο γνώρισμα είναι η επιδίωξη να επεκταθεί η ελευθερία πρωτοβουλιών και ιδεών, η κριτική στάση του πολίτη, οι έλεγχοι των εξουσιών και ο περιορισμός των καταναγκασμών, χρειάζονται άλλες αρχές από εκείνες του δημοκρατικού συγκεντρωτισμού. Διαφορετικά, το κόμμα μας αντί να είναι έκφραση του λαού και μέσο πραγματοποίησης των αιτημάτων του, θα είναι έκφραση μίας ολιγαρχίας επαγγελματιών της πολιτικής και μέσο νομής της εξουσίας.

Θέλω επίσης να σχολιάσω τα όσα λέχθηκαν για τις κυβερνητικές διαφωνίες. Θα επαναλάβω τα όσα είπα τον περασμένο Νοέμβρη όταν είχε ξανατεθεί το θέμα.

Ο Πρωθυπουργός είπε κάτι αυτονόητο, ότι όποιος διαφωνεί με την κυβερνητική πολιτική πρέπει να παραιτείται. Ποιός μπορεί να διαφωνεί με μία τέτοια αρχή. Είναι γνωστό ότι έχω παραιτηθεί τόσο από υπουργός όσο και από μέλος του Ε.Γ. όταν διαφώνησα με την ακολουθούμενη πολιτική.

Ως υπουργός έχω συγκεκριμένη υποχρέωση. Να εργάζομαι με ελεύθερη κρίση και γνώμη για την πραγματοποίηση της κυβερνητικής πολιτικής. Δεν έχω υποχρέωση να μιλώ, να συμπεριφέρομαι, να εκφράζομαι όπως καθορίζουν άλλοι. Γνώμονάς μου είναι να επιτύχω την καλύτερη αντιμετώπιση των προβλημάτων της χώρας, να ανταποκριθώ στα προβλήματα που απασχολούν τον πολίτη. Η ομοιομορφία και η σιωπή δεν είναι ο καλύτερος τρόπος. Οσον αφορά το ΠΑΣΟΚ, θέλω να τονίσω, ότι είμαι συνιδρυτής του. Για είκοσι χρόνια τώρα με τη δουλειά μου, τα κείμενά μου, τις προτάσεις μου, συνέβαλα στις ιδέες του, τους προβληματισμούς του, την επιτυχία του. Εξασφάλισα και εξασφαλίζω την ενότητά του με τη δράση μου.

Κάποιοι θέλουν τώρα πάλι να αναδείξουν διαχωριστικές γραμμές μέσα στο ΠΑΣΟΚ. Να δημιουργήσουν σύγχυση επικαλούμενοι φανταστικές σκευωρίες ή την απειλή της ενότητας. Δεν προσφέρουν παρά εμπάθεια και εχθρούς. Ένα κόμμα δεν ζει μόνο με εχθρούς.

Ο προβληματισμός, ο διάλογος, η επικοινωνία αποτελούν θεμελιώδεις εγγυήσεις για την ενότητα του ΠΑΣΟΚ, για την δυναμική του κυβερνητικού έργου, για την συσπείρωση της κοινωνίας στα δημόσια πράγματα.

Τα μέλη του Ε.Γ. και οι υπουργοί δεν είναι υπάλληλοι.

Το ΠΑΣΟΚ έχει ένα ιστορικό ρόλο να παίξει. Το αυριανό ΠΑΣΟΚ μπορεί και πρέπει να είναι συνέχεια του Κινήματος, που άλλαξε το πολιτικό σκηνικό της χώρας και πραγματοποίησε το όραμα δεκαετιών για ένα δυνατό, σοσιαλιστικό Κίνημα, για τον τερματισμό της μονοκρατορίας της Δεξιάς, για μια πολιτεία όπου θα έχουν λόγο οι εργάτες, οι αγρότες, οι μικρομεσαίοι, όλοι εκείνοι που ήσαν πολιτικά περιθωριοποιημένοι. Μπορεί και πρέπει να είναι η νέα μορφή της Αριστεράς. Για να παίξει και μελλοντικά το ΠΑΣΟΚ ένα κυρίαρχο ρόλο προϋπόθεση είναι η ανανέωσή του. Προϋπόθεση είναι να συμμετέχουν οι ενεργοί πολίτες, οι πολίτες με κοινωνική ευθύνη. Να έχει νέες ιδέες, νέες κατευθύνσεις. Να είναι σύγχρονο, δημοκρατικό με κοινωνική ευαισθησία. Να είναι στην ουσία και όχι μόνο στον τύπο σοσιαλιστικό.